

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, vasárnap, június 12

Tizenegyedik évfolyam.

LEHET VÁLASZTANI!

(T.) Azt akarja, hogy a nemzet az abszolutizmustól ne féljen, nem mutat valami nagy észre, avagy valami jó akaratra; mert vagy nem tudja az illető, mit beszél, — vagy azokat akarja eszközül használni, a kik nem tudják, avagy ha tudják is, de annyira félrevezethetők, mint az az egyszerű ember, ki tehenét kecskéért cserélte el, mert elhitették vele, hogy a kecske értékesebb állat.

Különösen pedig a szélbal igyekszik azon, hogy az emberek agyából az abszolutizmustól való félelmet kiverje; na hát persze, mert a szélbálnak ez áll érdekében. A szélbal vezetőinek, (kik bizony nem félnek a forradalomtól, nem levén veszteni valója a legtöbbnek) érdekében áll, hogy a nemzet az abszolutizmustól ne féljen, mert ki az abszolutizmustól fél, az a forradalomtól is fél, a ki pedig a forradalomtól fél, az nem igen igyekszik a szélbal zászlója alá, tehát: a szélbali vezérek érdeke a nemzetet hozzá szoktatni ahoz a gondolathoz, hogy a mai helyzetnél az abszolutizmus sem rosszabb, hát csak rajta!... Azoknak tehát, kik az abszolutizmust ismerik ugyan, de már nem akarnak arra visszaemlékezni, s azoknak, kik azt fiatal koruknál vagy rossz emlékezőtehetségüknek fogva nem ismerik, szabad legyen szólnom néhány szót:

Hát először is az abszolutizmust nemzeti szempontból tekintve, lánczok, békák által szokták jelképezni, s az abszolutizmus békái közt nyögő nemzetet, mint egy oszlophoz lánczolt rabot. — Az abszolutizmus megszűnése a lánczok lepattánása, lehullása által jelképezhetik; vagy ha az az abszolutizmus forradalom által történt meg? — hát a rab szétszaggatván lánczeit, a szabadság lehetőségét illetően áll eg felémelt szemekkel. Szó al az abszolutizmust a nemzet névére annak tartja a világ, a mi a rabság, a börtön egyes emberekre névére, — mert az is!

Az abszolutizmus hatalma alatt nyögő nemzetnek: először nem lehet akarat; másodszor nem lehet érdeke; nem szabad érdeke szerint mozognia, működnie, cselekednie, hanem mint a fegyverek elé, elébe teszik a megszabott munkát, azt kell végeznie. Szabadakaratról szó sincs, nemzeti családról szó sincs, nemzeti gyarapodásról vagy jólét előmozdításáról szó sincs. Szóval a nemzet rab, a hol a kormány porkoláb, a katonaság, nem véderő, hanem fegyőr. Panasznak, kívánságnak nincs helye. Véleményt nyil-

vánítani nem szabad. Annak kell történni, a mit az abszolút uralkodó akar; és ha olyat akar, a mi a nemzet névére káros? — egészségtelen? megromlásra czélzó és fájdalmas? jövőjét meggyilkoló? anyagi helyzetét tönkre tevő? a nemzeti érdek pedig más nemzetek érdeke alá rendeltetik és lábbal tapostatik? — hát a nemzetnek csit, — csit és csit!... A sajtó épen olyan rab, mint a nemzet.

Alkotmányosságban a nemzet szabad, noha nincs oly szabad nemzet a világon és nincs oly szabad ember a világon, kiknek tekintetbe ne kellene vennie, hogy más nemzetek és más emberek is léteznek. A nemzetek valamint az egyének szabadsága épen az által van biztosítva, hogy egyik nemzet se, egyik ember se engedhet meg magának: hogy más nemzetek vagy más emberek érdekeinek rovására azonképen tolja saját érdekeit előtérbe, hogy az illető a sérelemre feljadjuljon. Szabadság alatt tehát nem azt értjük, hogy most már a nemzetet akar agyonverni is szabad, hanem hogy a nemzetek saját érdekeikben, mind azt elkövetik, a mi a többi nemzetek érdekeivel kiegyenlíthető, a mely kiegyenlítés szintén a nemzetek szabadsága.

Abszolutizmus alatt ily érdek kiegyenlítésről szó sincs; ott minden az uralkodó érdekében és szempontjából történik.

Az alkotmányos nemzet az ő saját belátása szerint úgy intézi, a mint azt a nemzet többsége akarja; azt tesz és úgy tesz, a mint jónak látja. Saját nemzeti családjának, saját gyarapodásának érdekében működik legjobb belátása szerint. Pan sz, kívánság, vélemény mindenki által szabadon nyilvánítható, s ha a nemzet nagy tanácsa a panaszok orvoslását, ohajok teljesítését, vélemények elfogadását az országra néze hasznosnak, lehetőnek vagy kivihetőnek tartja? — hát saját érdekében mindenestire megteszi, mert ha akarja hát megteheti, mert szabad ország, szabad nemzet, saját helyzetének ura. Saját nemzeti nyelvének, jövőjének érdekében működik; a mi hasznos, megtartja, a mi káros eldobja; szóval úgy tesz, a mint tesz egy szabad ember: ki saját szerencséjének s helyzetének egyetemes megállapítását, rendelkezője. Csak hogy itt az ország legokosabb emberei ülve együtt, az országgyűlés egyes ember hibáiba nem igen eshetik, mert a leg gondolkodóbb s legmélyebb belátásu egyének közös meghányja-vetése után, az a mi tényé válik már úgy meg van rostálva, a mint egyes ember meg nem rostálhatná. A pártoskodásnak és rövid be-

gyittatás. Két kis takaros rudat szerezhetett neki s a számmal vonathatta hazáig minden este.

A komondor elpusztult, az igaz, de helyébe a javakat osztogató hatalom kegyéből egy kis leánya tipegetett Mátyás nyomába, egy öt esztendőskis pofokos fekete haju leányka, kit Annának hívtak s kivel összeszen háromra emelkedett a Mátyás családtagjainak száma.

„Mi hármán...“ szokta mondani a köszörűs.

Ök hármán igen kevésből igen jól megéltek, bárha meg kell vallani, hogy igen nehezen szoktak egybe.

— A számmal csak megbarátkozott hamar Vranek, de a gyermek, a Rebi gyermeke, kit fel „kellett“ fogadnia, nehezen fért a szívéhez. Sőt gyűlölte egy ideig s haragos összeránczolt szemmel nézte. — De hát az erős idő, mely a szikla élet is lesimítja — bírósabb volt a Mátyás gyűlöleténél is, s így esett, hogy mikorra a veres ház új emberek birtokába került, Mátyás kibékült az aprósággal s kis családjával minden reggel nagy nyugalommal vonult a templom árnyékába s foglalta el helyét. A gyermek a számmal elvonult pihenő, játszó, Mátyás fent s minden nap leléteke egy napot, semmi más vágygazon kívül, hogy bár a holnap is leléthetne.

Gondol-e a kövek közül kinőtt vadbőrök egyébre annál, hogy nőjön? Gondol-e tán arra, hogy illatozzék, pompálkodjék, hogy észre vegye valaki, a szellő, vagy emberi szem? Azonkívül, hogy táplálékot kapjon, kíván-e egyebet?

Nos miért kívánt volna Vranek Mátyás? Lételének tudatával, sovárgással valami után, a melykor hiányzik az emberi szívnek, ésszel: hogyan birt volna Vranek, ki azt is, hogy ő,

látásnak ugyan mindig kifogása van elene, de az olyan kifogások legtöbbször csak szántszándékos gáncsoskodások, vagy a gyenge ész szüleményei szoktak lenni.

Kérem tehát, mikor egy nemzet ennyire ura helyzetének, hát mit akarhatna ott egy forradalom? Talán nagyobb mulatságára szolgálna egy némelynek, kinek a bőre viszket, — mint a választás? Mert hát mi más egyebet tudna a forradalom által elérni? Hiszen a mit a nemzet akar, azt a választás által sokkal biztosabban akarhatja? Avagy sokan nem mernek szívtik szándéka után szavazni, mert érdekeik a kormány mellett szavaztatják őket? Hiszen az érdek szerinti szavazás kérem szépen sokkal többet nyom a latban, mint a szív utáni szavazás, mert a szív bizony igen gyakran esik hibába ő levén a fészke minden szenvedélynek, de aztán ha éhen van, ő is csak az érdek éléskamrájához megy kopogtatni. Hiszen, ha az ország többsége érdekét óvja azzal, ha a kormányra szavaz? az az nagyobb érdek véle megmenthetni, mint a mit az ellenzékek nyerhetne? — hát akkor nem azt teszi, a mit magára névére legjobbnak vél? Ennél a cenzusnál, a min a mi választási rendszerünk alapszik, lehetetlen, hogy a nemzetet érdeke elleni cselekedetre lehessen kényszeríteni: — lehetetlen!

Ott voltak Franciaországban X-dik Károly alatt a választások (csak ezt az egy példát hozom föl) a hol az általános elégedetlenség oly nagy, hogy forradalomra is képes? — hát ily választási cenzus és rendszer mellett nincs rá eset, hogy a kormány, ha csak ugyan a nemzet közvéleménye akarja, — nem kisebbségben, de óriási kisebbségben ne maradjon! — Hát miért revoltáljon ott a nemzet?

Avagy miért szavazzon a nemzet egy oly pártira, melyről meg van győződve, hogy sem anyai tudománya, sem anyai vagyoni garanciája nincs, mint a mostani többségnek? Melyről meg van győződve, hogy oly dolgokat akar, melyeket, a mai többség az ő eszével, fokról-fokra sokkal biztosabban keresztül visz, mint azok a dominuszok, kik az esztelen erőltetéssel felforgatnák az alkotmányt? Miért az a nagy és hirtelen erőltetés, miért a bizonyos forradalom: mikor így is, de csak is így fogjuk kiküzdeni a nemzet akaratát minden bizonytalansággal, okvetetlen! Miért megkísérteni a lehetőséget arra az abszolutizmusra: mely csak úgy szedné az adott csak hogy nem nemzeti célokra fordítaná; nem magyar emberek élnének a hi-

csak azon furcsa véletlennek köszönhetné (épen mint a bűnök), hogy született.

Hiszen „ök mind a hármán“ Vranek Anna is, meg a Vranekék Marciája is (a számár t. i.) e furcsa véletlen folytán vannak; nem használva, nem árta senkinek, nem kívánva senki által.

Minek okáért csak egymás között is vannak ismerősök és barátok nélkül. Nyár esteeken együtt bandukolnak haza, együtt ki a mezőre s mig Mátyás kurtaszárú pipájából füstöl, a gyermek játszik Marciával, mely a legfiatalabb élő teremtmény mindhármuk között, a leghallgatagabb s a tegnapi emlékével a legkevésbé törődő.

Vranek Mátyás törődik olykor!

Az ő szegény kicsi eszében idő által soha át nemidalható mély árkok vájt a szent kép arca, mosolya, bűja. Fel-felsohajt olykor! — Látja, bizonyosan látja azt a glóriavédzte gyermekkejet az anyja imádságos könyvében, meg az ives ablak keretében! Ilyenkor igen haragos szemmel néz a kicsi leánykára (bárha általában soha sem tekint egész tekintettel rá, hanem csak úgy lopva, mintha nem tudná elhatározni: szeresse-e, utálja-e a Rebi gyermekét, kinek a születése okozott minden romlást, pusztulást).

Néha az első érzelem került felül. Ilyenkor dédelgeti, dajkálja, „csirkének“ nevezi. Megsimogatja fekete akaratos haját s olyan szeretettel néz végig a leányka szürke ruháján, mintha igazán az övé volna. „Mindennem vagy nekem ezen a világon“ — gondolja ilyenkor, vagy tán mondja is.

Máskor, esőndes éjeleken, ha kísérti Vranek a szent kép, ha az üres légben nyitott vagy behunyott szemmel őt látja s igen kellően, szorongó érzések között kénytelen forgo-

vatalok után; nem a magyarság terjedésére használtatnék a hatalom; nem a magyarság panaszai hallgattatnának meg, holott ma az országgyűlésen még egy falusi bíró visszaléséért is felelősségre vonják a minisztert? — Hát mondom: mi okból tenné ki magát a nemzet zavarnak, mikor: ha az eszme egyszer megért, s a lezakarás veszély nélkül lehetséges, a gyümölcs ugyszer is a nemzet ölébe hull.

Angliában 20—30 évig küzdenek egy-egy eszme, vagy valami változtatás mellett, mi aztán, ha megért, hát álljon a kormány élén whig avagy tory, — hát megszavazza a parlament: de oly dolgokat, melyek életbevágók, nem hamarkodnak el soha, még ha lázong is a közvélemény, a mi néha pillanatnyi hatására melegszik föl, de később belátja, hogy a parlamentnek igaza volt.

Ha azonban a nemzet többsége meg van róla győződve, hogy az a függetlenségi kérdés annyira érett már, hogy az országra névére semmi veszélyt nem hoz; ha ügyeink már annyira rendezvék, hogy egy ily változtatást ki bírnak állni baj nélkül; erőnk már annyira helyre jött, hogy az ily drasztikus kúrát kiálljuk életveszély nélkül; ha a fejedelem bizalmát a függetlenségi párt már annyira megnyerte, hogy a fejedelem e párt kormányra jutásában nem lát semmi veszélyt; ha további várakozásra és további út egyengetésre, fejlődésre már nincs szükségünk: — hát akkor rendelkezék a nemzet saját sorsa felett tetszése szerint, amde jegyezze meg magának jól: hogy ott, a hol a vagyon van, a hol a tudomány van, a hol a gyakorlati tapasztalás van, ott azt mondják: — Az idő még nem érkezett meg!

Különben ha Orbán Balázs ur, meg Ugron Gábor ur azt állítják, hogy megérkezett és az erdélyi választóknak ennyi bizonyíték elég? — Hát vessenek számot cselekedetükkel, de már akkor aztán higgyék el azt is:

Hogy ki mint vet, az onképen fog aratni!

KOLOZSVÁR, 1881. jun. 11.

(?) Kolozsvár város szabadelvű párti választói holnap döntik el jelölt gyűlésükön, hogy a Felső által most összehívott országgyűlésen, kik által képviseltetik a haza és városunk érdekeit e három év alatt.

Nagfontosságu, mely komolyságu teendők előtt állunk hát — a midőn az állam életű eleme: a polgárság mond ítéletet a mult fölött s határoz a jövőről.

A választások előtti rövid időköz alatt mér-

lődni kemény ágyában — elfordul a Rebi leánytól s haragosan ránczolja össze homlokát.

S a mint így teltek a napok, sok munkával, fáradással, izzadással, egyik hajszálra olyan, mint a más, semmit sem hozva újat: nem óhajta, nem is unva — egyszer csak azt vette észre Vranek Mátyás, hogy a leánya sokkal na gyóbb, mint a milyen akkor volt, azon a szörnyű napon, mikor majd haza küldte a szegény beteg anyjához.

Egyszer csak azt látta Mátyás, hogy ha ez éles fekete szemű, hosszú dereku leánnyal — ki olyan mint Rebi volt valaha a vidám időben — végig megy az utcán, ha a veres ház (az idegenek által lakott: idegen, nagy ablakával haragosan néző emelettel) szemben megáll, arra fordul minden elmenő.

Miért? Tán a kabátját nézik Vraneknek, vagy a köszörűsszékért lett kopottabb, vagy a Marci ostobább formájú, mint a milyen vala?

Igazán néha nagyon furcsán érezte magát Vranek. Úgy mozgott-forgolódott a rávetett tekintetek hatása alatt, mint egy megigézett gyermek.

„En nem tudom — mondta Annának — valami változás van ugy-e rajtam?“

„Nincs semmi apuska, — csak a szemed alja, tudod, veresebb, meg itt ránczosabb a szád körül.“

Észrevette azt is időjárástól, hogy Anna nem segít neki szívesen, mikor reggelent ki-hurcolkodnak s hogy huzódik félre a kicsi székértől, ha emberekkel találkoznak szembe; — továbbá, hogy egyáltalában nem bírható rá ez a gyermek a régi szokások folytatására, hogy ott üljön a köszörűk talpán s fecsegen, nem várva feleletet egész nap s hogy ott ülésben

Hirdetési díjak.

Egy négyszög centiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 80 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus) der Wollzeile 36.; Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rad. Moser Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein et Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések vételi irodája Budapeston Szeriutatór 3. sz.

Elváltatási csihek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

legeljük, a miket a szabadelvű párt-kormány s vezetése alatt az országgyűlés tett, hogy ehhez képest állapíthassuk meg elhatározásunkat a választásnak követendő magatartásra névére — a polgárság, egyedül csak a polgárság összesége levén hivatta erre a bírálatra s erre az elhatározásra.

A szabadelvű párt-kormánynak nincs miért aggodnia e bíralt, ez ítélet fölött. Megtudta őrizni a népek legnagyobb áldását a békét; bölcs tapintattal biztosítván ez által a munka, az építés, a fejlesztés, izzadásos bár, de áldásos folyamatait. Igérté a pénzügyi helyzet javítását — a deficitet két harmadnál alább szállította s ez által annyira megszárdította Magyarország hitelét, hogy még elődje csak jelzalogos és tizenkét százalékos kölcsönöket szerezhetett, öt évi visszafizetésre, addig ő jelzalog nélkül, csupán a magyar adott szavára, soha vissza nem fizetendő s csupán öt százalékkal kamatozandó járadék-kölcsönt köthetett, akkora kínálattal mellet, hogy a midőn kért százhatszáz milliót, ajánlat tétetett majdnem négyezer millió arany forintba. Így váltotta be ez a párt-kormány adott ígértét. Igértet tett ez a párt-kormány, hogy a nemzet közgazdasági erejét fokozni fogja s e végett megvásárolta a m. keleti és tiszai vidéki vasutakat, kezdeményezte a helyi érdekű vasutak hálózatát, a közlekedés egyik legfontosabb erét: a zimonyi utat a létesítés stadiumára jutattam, megkezdte a vízi utak szervezését, külön törvényekben gondoskodott a mezőgazdaság és az ipar emeléséről s a kereskedelmi áru-forgalmi statisztika létesítésével, előkészíté utját annak, hogy a lajtántulati tartományokkal 1888-ban megszűnő kereskedelemi szerződés még előnyösebben legyen megkötendő, mint megkötöttet 1878-ban, holott az 1868-diki szerződéshez képest már akkor is milliókra menő előnyt tudott ugyanez a párt-kormány Magyarország számára kivívni, a mellett, hogy kényszerítette az oly hatalmas Osztrák nemzeti bankot, hogy osztrák-magyar bankká alakuljon át, hogy szervezzék magyar bank-kormányzót vegyen föl, hogy bankjegyeit a magyarság paritásának megfelelően alakítsa át, hogy bankfiókjait mind a Királyhágon tul, mind a Királyhágon inneni részekben megszaporítsa, dotatíójukat fölemelje s ma minden hitelképes üzletben hitelnek mértékében élvezhesse 4 százalékos kölcsönt az egykor irántuk oly ellenes osztrák banknak. Így váltotta be ez a párt-kormány ígértét. Igértet tett, hogy a magyar állam magyarságát érvényesíti minden irányban — s kötelezővé tette a magyar nyelv tanítását ország-szerte, megmagyarsította az idegen közlekedési vállalatokat, a határörvidék polgáraitását végmegoldásra készítette, a legfontosabb külképviseleti állomásokat magyar diplomatakkal töltette be s alatta a magyar nemzet akkora rokonszenvet és tiszteletet keltett világszerte, hogy egy város pusztulása, melyet a magyar nemzet országosnak mondott, világ-gyászszá lón, s az egész emberiség egyesült a rombadől magy ar város újjraépítésére! És ígerte ez a párt-kormány, hogy a nemzet szel em, művelődési ügyének nagy és oly fontos munkatérét felüléli, szükségét kiélelti, érdekeit előbbrevizsi — s emelte, fokozta nevelésügyünket, behozta az ipari és gazdasági szakoktatás számos ágát, építette, szaporította népiskoláinkat, újra szervezte állami köznevelésünket, nagy áldozatokkal tökéletesítette egyeteminket, új intézetekkel bővítette mindkettőt; a művészet és tudomány hajókait, intéz-

egye meg a sovány ebédet. Mindezekből azt okoskodta ki Vranek, hogy Anna már nagy leány és igen zokon vette tőle, hogy megnőtt.

Sőt látnia kellett azt is később, mint cizemázza magát otthon, a haját mint borzolja a homlokára, mint mosolyog néha egyedül magában s mint néz rá az utcán, egy-egy posztóruhas urfira, bárha e tekintet után rögtön loslti is fekete szemének takaróját.

Mátyás tűnődni, nyughatatlankodni kezdett. Teljesen hihetetlennek látszott, hogy életében valami új dolog történhessék, de a mint e leányra nézett: tarthatott valami váratlan eseményről. Ezért olykor feddő arczeccal nézett Annára s intőleg mondta:

„Igen vig vagy . . . ne légy olyan vig. Nem tetszik nekem a szemed állása . . . igen vig. Szeretném, ha nem lenne olyan vig . . .“

Anna felkaczagott:

„Miért busuljak, apuska?“

„Mindenerő“, felelte Mátyás, a nélkül, hogy olyan igen nagyot akart volna mondani, a mekkorát önkénytelenül mondott.

„Mindenerő“ . . . minthogy olyan kevés oka is volt Vraneknek az öröme. Soha sem busulhat eleget az ember, minthogy ime a nélkül, hogy Mátyás valakinek vétett volna, a sors abban a kegyetlen megelégedésben részesítette, hogy egy este (ott azon a helyen a sikátor fordulójánál, hol egyszer azt mondta neki egy erős, hatalmas férfi: „Kell Mátyás . . . el kell fogadnod.“) egy igen rongyos kinézetű emberrel találkozott, ki igen hasonlított valakihez a mult időkből s úgy állott ott a szegleten e helyen, mintha nem is egyébb lenne, mint a mult időkből visszaverődő árnyék . . .

Petelei István.

(Befejező közlemény következik.)

ményeit európai színvonalra segítette emelkedni, szóval a cultura ezer águ munkáit a nemzet anyagi erejéhez mérten vezette, végezte, istápolta. Így váltotta be ez a párt-kormány igéreteit!

Nem említve ama törvények hosszú sorát, melyek által az állam égető szükségéi elégtette ki, elég legyen ennyi pártkormányunk tevékenységének jelzésére s arra, hogy miért nézhet a választások alkalmával a párt-kormány nyugodt érzellet a nemzet jövője felé.

Igaz, sőt galambokat nem tudott az össze-tett kézzel, tátott szájjal várakozók számára elő-varázsolni; igaz, az államszervezetet és a véd-erőt nem tudta mennyi mánnából tartani fenn s arra sem tudta kényszeríteni a külföldet, sem Oroszországot, sem Ausztriát, hogy szerzeményeiket lábatilhos rakják. Sőt, tekintve a nemzet-közi terhes helyzetet, kötelességének ismerte súlyos áldozatot árán is biztosítékokat szerezni állami és nemzeti létünk megvédésére. Igaz, kért és kapott adót a törvényhozástól s appellált a nemzet hazafiságára, hogy kivihassa azokat az eredményeket, melyek által mind fokozottabb mértékben válik hazánk, az emberiség szemében, mivel államunk és a nemzet nem is tagadt meg hazafiságát, támogatva azt a párt-kormányt, mely békében, odaadó munkával, a szellemi és anyagi fejlődés útján oly híven és sikerrel vezette idáig Árpád nemzetét.

Legyen a jutalom ezért a vezetőknek a nyugodt, fölemelő öntudat mellett a nemzet jó-zan felének előismerése, annak a józan félnek, a mely az élet tapasztalataiból megtanulta, hogy a munka és áldozat ez élet szoldja s hogy ki ezek nélkül akar a nehéz uton előrehaladni, s ki azelel kecsesgeti magát s hitet másokat, hogy őrös jelszavakkal és télténységgel meg lehet a pályát futni, vagy képzélni, vagy ámitó.

A nemzet látta a végzett munkát, a nemzet igazságosan fog itélni.

Br. Kemény Gábor miniszter beszámoló beszéde.

Uraim!

Lejárt a magyar országgyűlés 3 évi ciklusa; 6 féléve 6 maga mefloztató az országgyűlést legkegyelmesebben berekeszteni. Eljött tehát ismét egy oly időpont, a mikor — a dolog természeténél fogva — mindenki a multira visszatéríténi hajlandó, azon kérdést téve önmagához és másokhoz: mi történt ez idő alatt? Eljött az időpont, midőn mindenki méltán foglalkozik a kérdésekkel: mi fog történni ezennél? És mindezekkel a képviselőnek kötelessége számot adni sáfárkodásáról.

A mi saját személyemet illeti: én nemcsak képviselő, de — 6 féléve kegyelméből s a párt bizalmából majdnem az egész időszak alatt, t. i. 1878. december havától mostanáig egyszerű miniszter is voltam; és így lehetetlenség, hogy midőn számot adok az egyikről, a másiknak teendőit is ne érintsem; és így azt gondolom, helyesebb lesz — mellőzve azon statisztikai kimutatásokat, melyeket majdnem minden hírnap hasábján feltalálhatni, mire nézve 6 anyagot nyújt a képviselőház elnökének jelentése is — nem annyira azon kérdések csoportosított feltüntetésével foglalkoznom, melyeket a képviselőház és országgyűlés tanácskozásai felmutatnak, mint inkább azon közgazdasági elvekkel, melyek működésüket vezérelték, s melyek részben törvényhozási tényekben is visszatükrözödnék.

Általánosan elfogadott jelenleg a tétel, hogy az államok ügyeiben a közgazdasági kérdések dominálnak, közgazdasági kérdések igazgatják a világot. És ezt kétségbe vonni nem lehet, még az esetben sem, ha az intézkedés nem így név alatt történik, hanem más névvel van burkolva. Mindamellett is nem bázom ki mondani: mind a törvényhozó hatalom, mind a pártok 1867. óta magával a földmívelés, ipar és kereskedelmi ministeriummal, mely tulajdonképpen a specialis közgazdasági érdekek képviselőjére van hivatva — kissé mostoha bánt.

Való az, hogy különösen 1872 után a be-következett finansziális rázkódás a földmívelés, ipar és kereskedelem minden ágazatait a legközvetlenebbül érintette, mindeufelé bizonyos visszataszító hatást gyakorolt az iparvállalatok iránt, mindenik felélenkő tette a tőkét, mely a helyett, hogy az ipar vagy kereskedelem terén keresett volna gyümölcsöző elhelyezést — elrejtőzött, nehogy veszedelmé érje; de tán mégis nagyobb volt azon mellőzés, melyben közgazdasági érdekeink 1867 óta részesültek, miutsem azt a fenti körülmény indokolta.

Mielőtt tovább mennék, meg kívánom még jegyezni, hogy közgazdasági érdekeink egyikére: a vasutakra akkor igen jelentékeny összegek költöttek; sőt maga a nem minden irányban correcte, nem mindenben előre meggondolással épített vasutálózat egyik nevezetes okozója annak, hogy Magyarország később annyi adós-ságba és oly kétségbe finansziális viszonyok közé jutott. Erre tehát volt pénz: de más közgazdasági kiadásokra mentől kevesebb. E tekintetbe felvilágosítást nyújtanak nekünk a földmívelés, ipar és kereskedelmi ministerium évi költségvetései, valamint általam valamely ministerium munkásságának irányát és mérvét egyaránt legjobban meg lehet itélni annak évi budgetjéből. Ha ezt tekintjük, szomorú képet fog nyújtani a földmívelési ministerium. Fölveszem az 1874. évi budgetet, vehetünk valamely másikat is, mert lényeges eltérés azon évi és a többiek közt nincsen. Azon ministerium összes rendes kiadásai voltak 11-3 millió, azonban ebből a központi igazgatás, posta, távirat és kir. zálogház tesznek majdnem 7 millió forintot; ez utóbbira nézve pedig megjegyzendő, hogy ez csak látszólagos kiadás okoz, miután az ugyanoly összeggel szerepel a bevételekben; hogy ha még ezek mellett a kétségkívül gazdasági czélokra és pedig helyesen fordított egy czim alatt összegeket, t. i. azt, mely a lótenyésztés előmozdítására van szánva, s mely összesen 2-7 millió frtra megy, kivesszük, illetőleg a 7.800.000 frthoz hozzá-számítjuk — azt találjuk, hogy csupán ezen címek-re 10-6 millió forint esik; az összes többi ipari, kereskedelmi, állategészségügyi, gazd. tan-ítási, bányászati, statisztikai, tengeri hajózási stb. stb. ügyek vezetésére nem maradt tehát több, mint körülbelül 750.000 frt.

Ily eszközökkel sokat tenni nem lehet, ily

eszközökkel a hivatal tekintélyét fentartani a lehetetlenséggel határos. Nem is igen volt ro-konszerv ezen ministerium iránt, nem volt figyelem munkásságára; nem számítván ide a postát és távirat, mint a mely mindkét intézet kétél-ven kívül jól volt vezetve és igen hasznos, szük-séges szolgálatot tett ugyan az országnak, de nagy fontossága közgazdasági tényezőnek, mint olyan, nem fogadható el, s inkább bizonyos állami üzletnek tekinthető; ugy hasonlóképpen hasonlóképpen ide az állami lótenyésztés intézetek sem, melyeknek közegei kétségkívül folytonos összeköttetésben állottak s állanak ma is a nagy közönséggel, s tagadhatatlanul igen jótékony be-folyást gyakoroltak a lótenyésztés emelésére, el-annyyra, hogy ma már versenylovaik a legelső gyepeken mindenütt megjelennek Európában, hol félve félnek a kitűnő magyar futóktól, s kül-lön specialis sulyokkal terhelik azokat Németor-szágnak, nehogy az ottani versenylo-tulajdono-sak elől minden díjat elvigyenek.

Ezen három osztályon kívül közvetlenebb érintkezésben volt még a nagy közönséggel a keleti marhavész és egyéb állati járványok el-fojtásában működő osztály, mely szintén elisme-résre méltó módon oldotta meg feladatát már évek óta. De ezeken kívül alig volt valami oly-nem működése a földmívelés, ipar és kereske-delmi ministerium osztályának, a mely közvetlen érintkezésbe hozta volna őket a nagy közönség-gel, mely érdeklődést, figyelmet és elismerést kellett volna hogy kivívjon számára.

Végre pedig az agricultura mezején, mond-hatnám, odáig süllyedt a ministerium működése, habár legszívesebb készséggel ismerem is el az illető hivatalnokoknak buzgóságát, szakképzet-ségét, hogy — fenntartva egyes levelezést azon néhány gazdasági egylettel, melyek a hatvanas évek végén s a hetvenes évek elején működé-süket be nem szüntették, — és igazgatván azon néhány gazd. tanintézetet, melyek hazánkban voltak, az a közösi faiskolák és az utak befá-sítása kérdéseire, — cserebogarítás, hernyópusz-títás, valamint a sáskák és tortrix pillerianák ellen vitt hadjáratra szorult.

Midőn szerencsés voltam a földm. ipar és kereskedelem miniszteri tárcáját átvenni bi-zonyos apathia, fatalisticus nyugalom, siri csend volt az ipar kereskedelem és földmívelés meze-jén. Első feladatommak kellett tehát tekintenem mozgást indítani meg a központban, ez ország különböző részeiben, mely lehetőleg harmoniában álljon a központ tevékenységével.

Kutatnom kellett e tekintetben azon irány-zatokat, melyekre nézve a képesség és hajlandó-ság az országban régebb idő óta meg volt, s mit csak a véletlen események bénító hatásának lidére nyomása tartott lenyűgözve.

Ilyen mindennek előtt a földmívelés és annak különösen egyes ágazatait.

Aki csak kissé gyakorlott gazdaszemmel bírt, kellett hogy azon észrevétel tegye, hogy közgazdaságunknak különösen a nagy gabna-termeléssel bíró Általános egy nagy hibája, nagy hiánya van, s ez a szemterelődés a marha-tenyésztéssel való aránytalansága. Elindultam tehát, hogy a közvéleménynek részvétét, figye-lmét felhívjam marhatartásunk irányában. Hogy miként jártam el e végből, körülbelül ösmeretes. Mindenek előtt tenyésztés, főleg apaállatok tenyész-tésében indultam el, és hogy ebben kellő hatály-lyal járjak el bikaborjú telepet is alapítottam. És ugy látszik, hogy a szikra tüzet fogott. 1879-ben az apa állatok kiosztása vontatva ment; 1880-ban már sokkal nagyobb érdeklődés mutatkozott az ügy irányában; 1881-ben magyar apa állatoknak kiosztása — és megszerzése öröm-mel mondhatom — majdnem kibuznak. És én büszke vagyok arra, hogy zaklatnak.

Ez volt az első miben elindultam; miben folyton működöm s miben támogatva az ország gyűlésnek e tekintetben tanúsított előzékenysége által — némi eredményeket is tudok felmu-tatni.

Egy másik fontos tárgy, mely földmívelés-tünkben szintén nagy mértékben megérdemli a figyelmet, s mely a jövdelemek sokkal bő-vebb s biztosabb forrásává lehetne s kelene, hogy legyen — mintsem eddig elé volt: ez a borte-melés. Itt már egy kényes chemiai processussal állunk szemben, melynek megfontolása, megbi-sítása, vajmi sok körülményektől van föltételezve és a megmunkálás oly sokféle neme áll annak rendelkezésére, ki lelkiismerete arra reá visz.

E tekintetben a gyanakvas nagyobb, kö-vetkezőképp az előhaladás nehezebb. Biztat azon-ban a remény, hogy az eddigénél sokkal nagyobb mértékben alkalmazott szőlőszőlő vándor tanárok és az egészen újonnan alkalmazott borászati vándor tanárok és ugy a már fennálló, valamint a még felállítandó vincerell képezők, a helyes borkezelést az országban nagy mértékben fog-ják terjeszteni. Ugy hasonlóképp biztat a remény, hogy a központi pincebeben a külföldi vásárok egyfelől egyesítve fogják találni az országnak legkülönbözőbb részeiből bejött jó borokat, más felől ugyanott megfogják kaphatni az azokra vonatkozó szükséges statisztikai adatokat és uta-sításokat, úgy, hogy nem lesz többé szükségük egy vagy több közvetítő kezén átvenni oly drá-gán, vagy ha nem is drágán, de mindenesetre gyenge és gyakran panaszolt magyar borokat.

Ugyancsak ezen központi pinceintézetben mód lesz nyitva a nagy közönségnek arra, hogy saját borainak fejlődési processust a helyes kezeléssel — mondhatnám hétről — hétre szemlélhesse. E tekintetben is sikerült a közér-deklődést fölébreszteni, — de még csak a kez-detnek kezdetén vagyunk; nem annyira bevég-zett tényeket lehet felmutatni, mint a kecsge-tető alapos reményt, hogy a várt eredmény be-fog következni.

Egy harmadik neme a működésnek, mely szintén a földmíveléssel áll egybekötöttében: a cultur mérnökök alkalmazása — és használata-ban, és segélyükkel a vizek földmívelési cé-lokra való hasznosításában áll.

Hogy mennyi az országban a vadviz, mennyi a savanyúságát termő rét, hogy mek-kora kizöldemlő vannak némely vidékeknek a talaj vizekkel, azt ugy hiszem nem szükséges részletesen magyarázgatnom; nem különösen azoknak, kik csak egyszer is látó szemmel utaz-ták át a hazát egy vagy más irányban.

Midőn átvettém a ministeriumat, találtam

egy cultur mérnököt; tehetséges ifjú embert, ki nagy buzgalommal volt ugyan az ügy iránt, de egy maga állott a munka élén segéd nélkül és a nélkül, hogy a törvényes intézkedések mun-kásságát előmozdították volna. Törvénnnyel még ma sem rendelkezünk e tekintetben, de oly nagy mértékben fölkel a közönség érdeklődése a le-csapások és irrigálásokról, hogy ez idő sze-rint ily irányba is mérnök működik, és míg 1879-ben csak alig pár ezer holdra terjedt azon terület, melyen működhetek, — addig 1880-ban már tízezer holdakban számították a területet; s az idei esztendőben még nagyobb levén az ér-deklődőknek száma, alig győztünk eleget tenni az ország minden részéből érkező felhívá-soknak.

Nem szándékom az agricultura előhaladá-sának mindazon mozzanatait egyenként vázolni, melyek rövid pár év óta észlelhetők — csak jelezni kívántam azt, hogy ezek léteznek.

Két ok volt, mely miatt egyenesen az agri-culturalis kérdéseknek megoldását tűztém legelő-sorban feladatommul. Első ok volt az, mit már jeleztem, hogy ez irányban találtam leginkább fogékony talajra, e téren számíthattam legkön-nyebben megértésre. Másik pedig az, hogy nem csak Magyarországon, de minden continen-tis álamban, a földmívelés az, mi ipar és kereske-delem közt az egyebekből kapesot képezi, ez az, mi legtöbb értéket képvisel, ez az, mi legtöbb kezét hoz mozgásba, s az összes népességet éle-lemmel látja el. És még nagyobb mértékben áll ennek fontossága Magyarországra nézve, melynek tulajdon képeni ipara, kereskedése még vajmi csekély, mely csak pár évtizeddel ez előtt még a szó legridegebb értelmében pusztan agri-culturalis államnak volt tekinthető.

Távol van azonban tőlem, hogy helyesnek tartsam ezen helyzetet; mert ez esetben ha a civilizált államok sorában megállani kívánunk, kell hogy egyszerűsödjen iparos és kereskedéstől országga is váljunk. Enélkül a fejlődésben nincs harmonia, fészeg volna az és csak olyan, mint mikor valakinek csak egy keze van; ezt az egyet jobban kifőjt s tán ügyesebben tudja használni, mint rendes körülmények közt félke-zét használni szokta az kinek mindkét karja meg van, de bármily ügyes legyen is, mégsem fogja azt semmi esetre oly jól használni, mintha csakugyan két keze lenne.

Az ipar mezején körül tekintve, találtam néhány oly ipar ágat, mely nálunk alkalmas és hatalmas telepekké bír, mely minden hason-nemű ipartelekkel a világon kálja a versenyt: ilyenek főleg a liszt- és szeszipar. Természetes, hogy minden jó gazdának egyik első feladata: lehetőleg fentartani, gyarapítani a létezőt. Ezen elvből kiindulva, midőn láttam a fentírtintett ipar-ágak erejét, azon kérdést intéztém magamhoz: mikép lehetne előmenetelére hatni? Egyik fő hibául tűnt fel előttem a kiviteli eszközöknek hiánya s ennek folytán a szállítási költségek nagysága. Ezen hiányokon segítőndő létesítettett az „Adria” kiviteli társaság, mely Fiumé Nyu-gat-Európa legtöbb nevezetes piaczaival közvetlen összeköttetésbe hozza. Itt az eredmény szembe-szökő; minden mostoha évek dacára Fiumé-nak kereskedése évről évre nagy mértékben emel-kedik s a Fiuméba való szállítás az országból, főleg pedig az ország fővárossából Budapestről napról — napra olcsóbbá válik. Közélebről vásároltatott meg a déli vasut társulattól a Zá-grab királyvárosi vasut rész, a mi Fiumé kö-nnyebb hozzá férhetőséget szintén nagyban emel-te; s a legközelebbi hetekben fogadtattott el a törvény a Budapest-pécsi vasutnak kiépítésére vonatkozólag, mely vonal át metszvé a dombo-vár-zákrányi vasutat megszünteti azon monopo-liumot, melyet eddig elé a Budapest-Fiume közt folyó közlekedésre nézve a Déli vasut társaság gyakorolhatott. Ugy hiszem, hogy ez igen fon-tos momentum, nagyjelentőségű eredmény. Pedig ezekben még koránt sines a dolog egyszer — mindenkorra megoldva; mert hiányzik még Fiuméra nézve az olcsó és közvetlen összeköt-tetés a Száva mentével, honnan igen nagy men-nységi épület és donga-fát volna lehetséges Fiumén át kiszállítani, de hiányzanak főleg or-szágnak déli részében azon vízi utak, canalisek, melyeken át az ország szívéből is könnyen és olcsón lemenek képesek tengerre szállítani nagy mennyiségű gabna és egyéb mező gazdasági terményeinket, oly módon, mint ezt Amerikában történni látjuk, hol egyedül ez által válik lehet-séges, hogy 70—80 sőt 100 és több mértőld-nyi tárolásokról oly olcsón képesek a búzát s egyéb árúkat beszállítani New-Yorkba; a mi egyszerűsödés a kulesat adja az amerikai gabna nagy versenyképességének közvetlenül ajtonk előtt: Európában.

Főigyekezetem, mint a fennebbiekből is látható, — oda terjedt tehát; mindenfelé s min-den ágában a földmívelés, ipar és kereskedésnek érdeket kelteni, figyelmet, bizalmat ébreszteni a kormány eljárása irányában, minden egyoldalú ságnak, és részrehajlásnak lehető kerülésével. — Ha valamely vidéken a selyem hernyót kívánták tenyészteni, azt iparkodtam elősegíteni; más vidéken a rizstermelés előnyeit mutattam be, harmadik helyen a szőlőre kívántam nagy sulyt fektetni; negyedik helyen a szörvetségi ipar, ötödik helyen a kötszövészet, hatodik helyen a nagy gyáripar, és még helyett a malom ipar, mindentől a létező viszonyoknak megfelelő fejlő-dési irány volt az, mit lehetőleg tanulmányozni, sokszori intézkedések által előmozdítani töre-kedtem.

Végeztre nem mulasztotam el némely olyan törvényhozási intézkedéseknek az eddig említettlen kívül följózását, a melyek már a legközelebről fölfolyt országgyűlésnek működé-sét, úgy hiszem bátran lehet állítani, igen elő-nyösen megkülönböztetik, az eddigi országgyű-lések közgazdasági tevékenységével szemben. — És itt nem mellőzhetem el, azon rendkívül fon-tos és örvendetes eredményt, mely elértett a 6%-os arany járadékának 4¹/₂%-ra változtatása által habár az első sorban pénzügyi intézkedést is képez, mert ennek sikerült és különösen oly fényes módon, mint a hogy az történt, egy egy-általában a hitel viszonyoknak javulását, és illetőleg állami tekintélyünknek emelkedését, valamint magában az országban a kamatlábak leszállítására kétségen kívül igen jelentékeny hatással lesz. — És nem mellőzhetem el a köz-

lekedési viszonyok javítására vonatkozó, már megemlített törvényeknek kívül felhozni még a helyi érdekű vasutaknak nyújtandó kedvezmé-nyről szóló törvényt, — habár első sorban ez megint közlekedési viszonyt tárgyz. — Mert e helyi érdekű vasutak, valamint egyfelől az ille-tő vidék földmívelési és ipari fejlődésének jelenté-keny tényezői, — ugy másfelől ama vidékeknek az országos vasuti hálózatba belehozása által forgalommal táplálják a fővasutakat, és közvetve lentékenyen emelik magát a kereskedelem-t. Mindezekben felfel is hoztattak még némely törvény czikkelyek, melyek már egyenesen és első sorban birnak közgazdasági fontossággal. Ilyenek a régebben anyi part felvett, anyi interpelláció és sürgetésre okot szolgáltatott tör-vénycikk a forgalmi statisztikáról, melynek a végén sikerült olyan alapot találni, mely annak tárgyalásánál majd nem merőben kiküldetlővé tette a vitakozást; és most már életbe lépve, reményem oly zajtalanul és sok eredménnyel fog működni, mint egy jó gépnek kell.

És még kell még említenem, az ipar vál-lalatok segélyezésére alkotott törvényczikket, mely habár elveire nézve szintén minden part által fogadtattott el, a részletekben már vitákra adott okot.

Nem lehet azonban csodálni, hogy ezen törvénytől a részletekre vonatkozólag viták támad-tak elő, mert hiszen azon kérdéseknek, hogy ked-vezmények, mely határvonalig terjesztetnek ki és hol szűnjenek meg, mindig mozgásba jönnek a spe-cialis érdekek. Megvagyok azonban győződve, ennek dacára a felől, hogy ama törvény hatá-sa maradandó becst és dűvös lesz.

Még csak két törvényt kívánok meg em-líteni és ezzel hosszúra nyult beszédemet bezár-ni. Mindkettő különösen gazdasági viszonyokat érdekel, az egyik egy általános organikus tör-vény, vonatkozik az erdő gazdaságra, és ez ma-ga az erdőtörvény, a másik localis érdekű egye-nesen az erdélyi gazdasági és kirtok viszonyok emelésére van czélolva, és habár kezdetben ne-hézségre, téleértékre is alkalmas, erősen meg-vagyok róla győződve, sőt tudom, hogy miután nem csak én, hanem mindazon tisztelt miniszter társaim, kik hivatta vannak ama törvény végér-hajtásában közvetlenül közreműködni, a legna-gyobb készséggel fognak mindent megtenni ama nehézségek és fennakadások elhárítására, mely szintén nagyon dűvös fog rövid idő alatt ki-tűni. Ezen törvény, t. i. nem más mint az erdélyi birtokviszonyok rendezésére vonatkozólag alkotott újabb törvény.

Es most uraim bevégzem szavaimat. Nyil-tan szólottam feltartam szavaimban a multat; megjelöltem egy és más kérdésekre nézve az indokokat, melyet engem vezetnek és az irányt és ez által módot nyújtottam arra, hogy mult és jövőndő felett ítéljenek. Legvégtül pedig bár hogy tüssön is ki amaz ítélet, annyiszor tapasz-talt szíves előzékenységtől, ragaszkodásuktól fogadják még egyszer legtorróbb köszönetemet.

KÉPVISELŐVÁLASZTÁSI MOZ-GALMAK.

Br. Kemény Gábor miniszter Nagy-Enyeden.

Nagy-Enyed, 1881. jún. 9.

Kemény Gábor minisztert a legnagyobb lelkesedéssel fogadta Enyed polgársága, mely szerencsés öt képviselőjéül birni. A miniszter be-számoló beszédét ma délelőtti 11 órakor tartá meg. — A gyűlés, melyen a város választói és a megyéből igen számosan voltak jelen, Sándor Elek pártelnök előlétesé aiat tartatott meg. (A nagyfontosságú beszédet fennebb egész terjedelmében veszik olvasóink.) A beszámoló után Csató Gábor alispán az enyedi választókör-letet szabadalvó pártja nevében köszöntet mond-va a miniszternek, szólni nem akart éjének közt kérte fel ő exelenciáját a jelöltség elfallására.

Délben népes bankett tartatott. Ma este-re Enyed polgársága tákiyaszenével fejezi ki hódol-atat a férfi iránt, kire, hogy képviselőjéül ne-vezheti, méltán büszke városunk.

Felvincz, 1881. jún. 7.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Nagyban folytak a követválasztási moz-galmak, s mint rendszer szokás, mindenik párt igyekezik elveit diadalra juttatni, hogy ez érvé-nyesültesen, foly a programbeszéd, mint az özőnyv s meghallgatására magával ragad bol-dog, boldogtalan. A figyelemeségi párt egyik vándor apostola Orbán Balázs a felvinczi vá-lasztókörletnek szant jelöltje, Török Dániellel mai nap megjelent Felvincz városában s déltűn 5 órakor tartotta lekelető s ajánló beszédét Fel-vincz város polgárai előtt, a programbeszéd meghallgatására M.-Deesdről mintegy 10, Sz.-Kocsárdról egy pár, Keresdről 10—12 választó volt jelen, az összes halgatóság körülbelül le-hetett mintegy 150, melynek nagyobb részét az épen országos vásár alkalmára bejött idegenek, a Felvinczről oda gyűlt asszonyok és gyerme-kek, egy a szabadalvó párti választók egy ré-sze tette, annál kevesebb volt a szélbali választók száma, no de mindogy publikum kellett és az volt is, kiváncsiak voltak a szélbali ígékét hallani, s kiváncsiságunk csakhamar ki lett elé-gítve Orbán Balázs hangzatos szónoklatával, ki esetenlő a székyel nemzet dícső historiai mult-ját, dícsérete hazafiságát s tömjenezett külön-ben Aranyosszéknek, említve annak minden idő-beni taja és nemzet iránti lűsleges áldozatkész-ségét.

Ezután szidta a kormányt. Elmondta, hogy ő mért küzd s igért legyet, bogarat. Igért sok megtakarítandó milliókat, szabad dohánytermelést, olcsó sőt, a mit Balázs báró világkereske-delmi czikké fog tenni s az abból befolyó jöve-delemből az ország szükségleteit részben fede-zni fogja az önálló magyar bankot, közös had-sereg helyett önálló nemzeti hadsereget 600 ezer honvédből és annak fenntartását 16 millió fo-rinttal eszközölő ligert küldöttökkel pálinka főzését, az egyenes adók s kereseti adók igazságosabb kivetését s mindent a mi kezéjébe esett. Al-tán ajánlta Török Dánielt a felvinczi választó-kerület részére.

Török Dániel mint szélbali képviselőjelölt egy jó félóra időn át mondotta programbeszé-dét, melynek éle a Tisza kormány a szabadal-vó párt és annak alkotásai kicsinyítése és ocsá-rlásában kulminált. Igéretei nyilvánításában épen nem volt szegény, mert az Orbán Balázs igé-retelhez megadott Maros szabályozást 200 ezer forint költségvetéssel, Felvincznek realiskolat gazdasági szakosztályllyal és vinczellérképezde-vel megtoldva, Aranyosszék visszaállítását meg-igérte sat. sat. beszéde nemcsak hosszas, de el-annyyra hatásos volt, hogy a halgatóságot csak-nem Morpheus karjai közé varázsolta, nem ocsa-da, ha a halgatóság óhajta várta az ament, a mi elvégre is bekövetkezett, mindennek dacára az óhajtott lelkesültségnek a gyűlekezeten mi jele sem mutatkozott. Egy pár székyel-kocsárdi boldog állapotban volt választót kivéve, kiknek egyes hangjai zavarak a néma csendet; s belő-lük tört ki a megelőgedés magosa kifejezése re-kedt hangokban. No de lát csoda é? hiszen eny-nyi hangzatos ígéretet, ily boldog jövő reményét, olcsó közigazgatást, gyors igazságszolgáltatást, személy és vagyon védelmet, minden áldozatés nélkül terü mentesen, programbeszédben még Mahomed sem tudott ígérni az igazhívőknek. — Egyébirtán a programbeszéd elhangzása után egyik székyel atyámfia át jegyezte meg: „mind szép ígéreteink, de minthogy igen sokat ígérnek épen azért semmit sem hiszek belőle.”

A mai napra sok volt kilátásba helyezve, az igaz, hogy a mit leirtam, csak az teljesült. Kilátásba volt helyezve habarék párti képviselő-jelölt Miksa Imre programbeszédé meghalla-gatása is, mert az is a mai napra volt jelezve, de két dndás egy csárdában ugy sem férhet meg; különben is áltatta első megjelenése alkalmával, hogy a felvinczi választókörletben számára nincs üdv és nincs remény, az általa Felvinczről a kör-tyja megfélére felvett és felhasznál szavazat-tal nem bír kortestől megugrott, átvonult a Toroczkói választókörletbe szerencsét próbálni.

Miután a tő elapadt, a béka pedig szá-razon maradt, a faképnél hagyott kortes átsa-pott a Török Dániel paritjára ottan segíteni az ügyet diadalra. Ily szavazattal nem bíró tehet-séges egyéneket sokat találhatni, ilyekezzenek is azokat annyival is inkább a jó ügy érdeke-ben felhasználni, mert azoknak befolyása jogaik-kal egyenlő.

Egy programbeszéd hallgató.

K. Vásárhely, 1881. jún. 7.

(Vége.)

Felédtem említni, hogy a fényes bevonu-lásnál a Messias kocsijának jobb félén egy oly honhazát hozta a zászlót, kit lopásért elcsaptak a keleti vasutól, halfelőt egy oly hazafi honmen-t, ki hamis uton bujt ki a katonakötelezettség elől. Vajők egységére Ugron messiasnak.

Az unnep harmadnapján reggeli 11 óra-kor ismét dorogtak az ágyuk, jelentvén, hogy most kezdődik a nappali komédia az esteli ko-médiás bódéjával szemben a Cserey vendéglő-ben. Most már kipihent a mester, ki is rekedt az esteli pihenés után, hat készültetek és hallja-tok dolgokat, miket szem nem látott, fll nem hallott. „Nézzetek ide, a hatamon van a kis üst, elhoztam nektek, hogy főzhessétek a pálinkát. Én adtam engedélyt, hogy a vámon a nyers bört behozhattok. Én eszközöltem ki, hogy a vámot 95 frtról 45 re leszállították. Nézzetek ide, én vagyok az a derék ember. Meg is kúzdöttem érte ayal az átkos Tisza kormányval, mert az eladta a hazát a németnek, s épen most alku-szik a szebeni románokkal, hogy Erdélyt adja el Károly királynak, ha nem hiszitek, kérdjétek meg Drágos ügyészt, hiszen azért küldtőté bé ez az átkos Tisza kormányi Pauler a koronázás-ra, hogy a szerződést megkösse, s ott biztosít-son Paulernek miniszteri tárczát, mikorra majd elesapom a honárulót... Eljen!! Aztán ti olyan képviselőt akarátok küldeni, mint Nagy Gábor? hiszen ez eladta magát, a miniszternek szoldosa, reggeltől estig dolgozik, olyan enge-delmes az iránt az átkos kormány iránt.

Oh nektek nem való olyan, a ki dolgozik, hisz ez paraszt munka, nektek olyan kell, a ki ur, a kinek hiába para-csol a miniszter, mert nem fogadja meg. Lássátok, én sem fogadtam meg, mikor parancsolni akarták, hogy adjak szá-mot arról a székyel peres pénzről, a mit nálam feledtek, nem fogadtam én szót, hanem a mig Nagy Évi és Horváth Ignác itt nálatok a tőm-lőzben szenvedett, én kifutottam Olaszországba, a tárczámot sem hagytam hon s ott a narancsok és citromok hazájában szenvedtem mindaddig, mig a német király kegyelmet adott s hazajöttem akkor, mikor Évi és Náci barátomat is kieresztette a börtönből ügyész barátunk.

Aztán hogy választánátok ti olyan képvis-lőt, mint Nagy Gábor? hisz ennek a három év alatt mindig egy elve volt. szolgált az átkos kormányt.

Lássátok, én még ifjú legény vagyok, de már voltam kormányparti, voltam balközép, voltam habarék, vagyok szélsőbal, független, leszlek ha kell konservatív Sennyeyvel, sőt a jó békes-ségért s hogy a rabló Tisza kormányt megbuk-tassam, kezét fogok a szebeni román gyűléssel. Lássátok, az ilyen sok elvű ember, ember a tal-pán, bár hová essék, mindig a talpára esik.

Nó lássátok, én nem léphetek fel nálatok, mert engem annyira lélekkel vár Kolozsvár, ha-nem tudjátok mi, van nekem egy éppen ilyen sok elvű édes öcsém, Ugron Ákáczius, Oláhfalv egyikori híres képviselője, kormányparti elvvel, aztán mikor én független lettem, ő habarék lett, én készülök oláhpartii lenni, olvashattátok az „Egyetértés” czikkéből, ő hát most szélsőbal lett, miután csak az otromba oláhfalviak oly esztelenek, hogy nem szeretik azokat, a kiknek ilyen sok elvű van, azért kiadták neki az újat. Ez éppen nektek való, hisz ti is éppen annyis-zor változtatátok az elveteket, mint én, meg a drága öcsém. Előbb voltatok Deákpartiak, aztán Papp Lajosnál balközép, aztán kormányparti, most ide hívott Évi, azt adván hírül, hogy füg-getlenek lettetek. Lájtátok, hisz ez nem újaság, ti derek pártvezérek, ez a derék hazafi, Szabó Dani ügyvéd, ki tegnap veletek oly ügyes pártaktikát vitélt véghez, hogy az átkos kor-mányt képviselői szólni nem engedték, mit, közbe legyen mondva, én is nagyon helyeslek,

hát emlékezzetek vissza, ez a Szabó Dani is a mult választáskor förtötte volt minden pereputtyával együtt Nagy Gábornak s most már láthatok milyen független, mindenből, a mit úgy hívják, hogy tisztesség, becsület, elvűség, állhatatosság stb. hát miért ne lehetnétek ti is ilyenek, hogy jó tanítványai vagytok, arról tegnap elég fényes examentet adtatok. Ezért hát kövesdtek ötöt és választások meg az én sok elvű drága öcsémét, hisz ez éppen nektek való, miután Oláhfaluból kitették a szűrtét, ez éppen nektek való a Gábor Áron utódnak, oly derék hazafi, hogy ő küldi nektek ezt a kis listát, a mi a háltamon van, vegyétek le és fűzzetek pálinkát, mikorra a Nagy Tábutam Orban Balázs behozza, hogy nektek beszédet tartson az elvűségről, mert ez már nálunk családi erény s ezt nektek is meg kell tanulnotok.

E beszéd oly hatást tett, hogy Szabó Dániel ügyész ur Kőnczei Miklóst, kinek eddig szakállára esküdtött, rögtön elhagyta, s dadogva kimotyogta, hogy kézdvásárhelyi függetlenségi képviselőül ezennel kijelöl Ugron Gáb... Laz... Akost, a ki nem kell azoknak a rövidtűl oláhfalviaknak azért, mert elvű három esztendő alatt háromszor változtatta. Ez épen nekünk való — mondá a híres főnök — hisz én is ugy escelekedtem.

Lón utána nagy áldomás 250 terítékre, azután táviratban Ugron vándor apostol küldött egy puszt Ákosnak, ezt írta: „Megválasztásod bizonyos.“

Nagy Mesias nem jut-e eszedbe a medvék bórere ivókról szóló Fedrusi mese. Akaczius urfi nem igen tudhatja, mert ilyen dolgokkal nem törődött. Lőjék meg előbb a medvét s azután legyenak a bórere. E volt a megszépített lővőnek mondott medve írás. Ezt önk is tartak meg, javukra válík.

Egy öreg medve.

A főváros V. kerületének volt képviselője Wahrmann Mór e hó 14-én d. u. 3 órakor tartja beszámoló s illetégt mint a kerület jelöltje, programbeszédjét a vigadó kis termében.

Martonvásáron. A vaáli választókerület szabadelvű pártja báró Földváry Sándort általános lelkesedés közt jelöltül fölépítette.

A facseti választókerület szabadelvű pártja pünkösdi vasárnapján egyhangulag Harkányi Frigyeset kiáltoatta ki jelöltté. Megválasztása bizonyos; annál is inkább, mivel a legtekintélyes románok is, kik közül eddig többen az ellenzékhez tartoztak, most a Harkányi párt-hoz csatlakoztak.

A halmai kerületjeles fiatal volt képviselője György Endre e hó 6-án tartotta általános tetszés közt beszámolóját. György Endre ismét jelöltje a kerületnek.

Az oklándikerület választói e hó 6-án Homorod Szentpálra érkezéket tartottak, melyen ifj. Dániel Gábor számolt általános, tetszés közt. Dánielt újból kiáltozták jelöltté.

Az orszálfalvai kerületben, Králiez Béla pénzügyminiszteri tanácsosnak készülnék följajlani a jelöltséget.

A rittbergi választókerület körület volt képviselője dr. Vargies Imre e hó 6-án tartott a Buziáson beszámoló beszédét, melynek befejeztével újból kiáltozták jelöltté.

A székely-kereszturi kerület szabadelvű párti választói e hó 9-én b Szentkeresztj Bétát egyhangulag képviselőjelölté kiáltozták ki. A gyűlésen az összes községek képviselői voltak, minre 400 választóval. A szabadelvű párt jelöltjének győzelme Orban Balázs ellenében bizonyos.

A felvinczi kerületiszabadelvű pártja újból egyhangulag Gál Jenőt kiáltozták jelöltté.

A torozsokoi kerület volt képviselője Székely Elek e hó 7-én számolt be választóinak. Székely ismét a kerület jelöltje s megválasztása, biztos.

N. Sz. Miklósról jelentik, hogy a szabadelvű e párt hó 9-én megalakult s jelölté egyhangulag Rónay Jánost kiáltozták ki.

A kolozsvári kerület volt képviselője Elek és György a napokban tartotta beszámoló beszédét, melynek befejeztével újból egyhangulag képviselővé kiáltozták ki.

Nyitra megye galgoczi választókerületének értelmsége Uzovics Pál kir. kamarás mellett csoportosul; ki a kormány párt híve és megválasztása bizonyosul vehető.

JÓKAI MÓR PROGRAMM-BESZÉDE.

(Tartott Ifyfalván június 5-én.)

(Vége.)

Azt igenis megtehetjük mi is. De én részemről nem akarám elvárni a felelősséget azért, hogy Magyarországra még egyszer oly nyomor, oly inséget felidézve lassak, mint a mylennek tanja voltam már 49 után, midőn leverettünk és midőn Magyarországnak husz évig még csak a szavát sem lehetett felemelnie a maga jogai mellett. — (Hosszas élénk beszélés.)

Tisztelt polgártársaim! Egy igen szép svéd mese jut nekem itt eszembe (Halljuk! Halljuk!) Volt egyszer Svédországban egy szegény napsz — így mondja a mese — a ki egyszer azt mondta: no, ha olyan mindenható az uristen, bizonyítsa be azzal, hogy teljesítse mindazt a kívánságát, a mit az ő felesége első tud terjeszt. Arra egyszerre megjelen előtte az uristen tisztos őz-ember alakjában s azt mondja neki: no hát fiam, itt vagyok! mond meg, mi kívánsága van a feleségnek! „Jaj — mond a feleség — az én feleségem, az Ilzeib, azt kíváná, hogy grófné legyen, hogy grófi palotában lakjék.“ Azt mondja erre az uristen: „eredj haza fiam, ott til már a feleséged a grófi palotában.“ Kis idő múlva megint jön a feleség és azt kiáltja: Uram isten her ismét segítségemre.“ Az uristen megjelen és kérdi a feleséget, hogy no, mi baj? „Jaj — mondja a feleség — az én feleségem már most többet kíván, szeretne királyné lenni, szeretne az egész ország felett uralkodni.“ Azt mondja rá az uristen: „eredj haza“

fiam, ott til már a feleséged a királyi palotában. Kis idő múlva megint jön a feleség s fohászkozik: „Uram isten, oh jójj, segíts!“ Megjelen az uristen és kérdi: „no mi baj fiam?“ „Oh az én feleségem, Ilzeib, az most már szeretne római pápa lenni.“ „Eredj haza fiam — mond az uristen — ott til már a feleséged a Lateránban.“ Kis idő múlva megint jön a feleség és hívja segítségül az istent. „Mi bajod van?“ kér di tőle, ekkor már menydörögve, az ur. „Oh istem, azt mondja a feleségem Ilzeib, hogy ő most már szeretne maga az uriten lenni, szeretne világok felett uralkodni.“ S szól neki az ur: „Eredj haza fiam, ott til már a feleséged a szurtos kunyhó előtt és foltozza a hálódát.“

Azt mondom én nektek uraim, ne induljatok el azután az Ilzeib után, mert azon az uton visszaviszitek a magyar nemzetet ahhoz a régi szurtos kunyhóhoz és ott foltozni fogja is azokat a rongyos hálódát, a mikből egyszer már oly sok ügygyel-bajjal kiszabadult. — (Sztűnő nem akaró zajos tetszésnyilvánítások és taps.)

Tisztelt polgártársaim! Én önk által meghivatva, ezen nagy megistisztetésnek ellent nem állhatva, ide jöttem azért, hogy óvjam ezt a szép, ezt a gyönyörű Erdélyországot attól a veszedelmétől; melybe néhány meggondolatlan fiatal ember és néhány olyan ember, a kinek beüthetett volna már a feje lágya, bele akarja vinni az országot, nem okulva a tapasztalatokon; eljöttem azért, hogy elmondjam önöknek, hogy: uraim, abban a pillanatban, melyben Magyarország észak utján szétbontathatá azt a koronát, a mely őt most összekötölte, a mely annyi nemzetséget egybeforaszta, egy politikai nemzettel, egyben tartja: — abban a pillanatban ez az Erdélyországot teljesen összeomlik, (Élénk helyeslés.)

Magyarország akarhogy eltiporhat, de a lamiféle ország mégis csak lesz. De ha Erdélyországot még egyszer eltiporja a forradalom, itt a magyar elem tökéletesen kivész, kipusztul; itt nem hogy ur nem fog többé lenni, de ember nem fog többé megmaradhatni a magyar. (Nagy tetszés.)

Orizkedjenek uraim, ne játszanak a tüzzel, ne engedjenek játszani a késsel. Erdélynek különösen szüksége van hosszú, tartos békségre, — szüksége van arra a szeretettel, melyvel őt most uralkodója elhalmozza, szüksége van oly jóakaratu uralkodó család kegyeire, mint a mylennek kegyei alatt mi most valamennyi melegsztünk. (Hosszas, lelkesült éljenzés.)

Az ellenzék mind azthireszteli, hogy országunk tönkrejuttott, hogy népnök, kétségbe van esve, hogy jelen kormány gyűlöletes. Hogy ez mind oly távol van a valóságtól, mind az ég a földtől. Azt nem én mondom, hanem az egész világ. Az a külföld, mely Magyarország kormányának egy szavára négyezer milliót kiad mindenfelől hazánkna, az a nagy világ tudja jól, hogy mi az igaz. Igaz az hogy Magyarország soha ily jól nem állt, mint most, anyagi, szellemi és hatalmi tekintély dolgában. Igaz az, hogy erélyes, bíles kormányunkat a világ minden nemzete tiszteli, sőt irigyl tölték; s igaz az, hogy oly összetartó, a haza érdekeit a magán hiúságnál előbbre becsülő pártja semmi kormány-nak nincs, mint a jelen kormány tanácsa, a szabadelvű párt, mely a mostani választásokból is roppant többséggel fog előjönni. Azt pdig a tisztelt választókra bízom megítélni, hogy a népvessztetést illetőleg melyik párt vádolóhat a választások megnyerésére tett pazarlással: az ellenzék-e, vagy a szabadelvű párt?

Tudom én, hogy sok baj van még e házában, sok elintézetlen kívánság, sok megorvoslandó panasz. De itélje meg a közönség, melyiknek törekszik e bajok megszüntetésén, e panaszok megorvosolásán jobban: azok-e a kik kiállanak a pénz közepére a népet felizgatni s mikor ezt megtették, akkor odább mennek, új bajt keresnek elő, — vagy pedig mi, a kik a meglévő bajokat, panaszokat akként orvosoljuk, hogy a kormánnyal egyetértve, annak az elhatározásaira befolyva, törvényeket alkotni sőtünk s azokat a kormánnyal együtt előremegvitatjuk s a közönség érdekeit ott képviseljük, a hol azokat ki lehet elégtetni. Ezt én részemről nagyobb diszűségnek tartom, mint híres, nevezetes emberré lenni az által, hogy valaki minden embert lerázéigal a sárba, a ki csak Magyarországot kormánypolezárja fölépni bátorodik, a nélkül, hogy valami jól tudna csak ki is gondolni a sárba tiport helyébe.

Uram, én nem jöttem ide önök közé azért, hogy magamnak meg nem érdemelt bizalmat, dicsőséget keressek. (Felkiáltások: megérdemelte azt régen!) Nekem, a mig a feleségem nemzet azt nem mondja: elég volt már a dologból eredj haza, pihenj meg — kötelességem a munkálkodás; ha egyszer azt mondja, leveszem kálapom s így szölok: köszönnöm, szolgálatom eleget, most megnyugodhatom. — De jöttem önök közé azért, hogy amig egy izemben tart, azt a haza szolgálatára felajánljam. (Lelekesült éljenzés.) Én nem állítom, nem mondom senkinek, hogy a torhekét, melyek bennünket nyoman erőszakos uton könnyíteni tudom. Hisz azok az én vállaimat is ép úgy nyomják, mint a választókat, vagy még sokkal jobban, s ha könnyíteni tudnék rajtuk, bizony, ha nem is önök érdekében, de a magam érdekében megtenném. — Viselem pedig, mint viselte Krisztus urunk a maga keresztjét; ő viselte menynevi országáért, én viselem a földi országunkért, és viselik velem együtt a mi többi hazánkiai is. (Ugy van! ugy van!)

En önöknek csodadolgokat nem ígerek; nem mondom, hogy a földből arany patakokat fogok fakasztani, hogy az égből manna fogok hullatni, nem mondom, hogy ha találunk egy szomszéd nemzetet, hogy azt kiraboljuk és az fogja a mi költségeinket fizetni.

Nem uraim, én megmondom őszintén, hogy Magyarországon, de különösen az önk kis országában, ezen a székely nemzet lakta vidéken, a mi aranybánya van, azt a mi tenyereinkben birjuk. A mi iparoságunk, munkás kezünk az, a mi bennünket eltart, a mi bennünket gazdagít; mert gazdag valóban az, a ki meg van olégedve, (Igaz; ugy van! Élénk tetszésnyilvánítások.) Hanem azt ismételtem: én nem kezdem azon, a min igen sok képviselőjelölt kezdeni szokta, hogy egész lajstromát adja elő annak,

hogy mi minden jót fog ő haza hozni a választóknak, csak őt megválasszák s elkezdve a kis pálinkafőző üstöktől a vasutig, megígérnek minden jót.

En uraim, igérem önöknek azt, a mit megtarthatok. Mert a mit nagy hazánkia, Andrassy mondta egykor egy igen magas urnak, igémi: nagyon nehéz, megtartani könnyű; ez a becsületes ember jelszava, s nem az, hogy igémi könnyű s megtartani nehéz, mert gondolja meg előbb mindenki, mit ígér. (Élénk tetszés és helyeslés.)

Igérem tehát önöknek uraim azt, hogy a mi rendszabályokat, törvényeket országos uton lehet létesíteni, arra, hogy Magyarországon az, a ki munkája, ipara, tudománya után élni akar, annak az életmód meg legyen könnyítve s hogy az ország minden intézkedéseket megtegyen arra, hogy Magyarországon alkalmazása vétesenek mindazok az eszközök, melyek itt az iparnak, földművelésnek emelésére szükségesek: azokat én a legközelebbi országgyűlésen ugy, a mint eddig mindig, ezentul is fel fogom karolni. (Hosszas zajos éljenzés.)

En választóimat mindig ugy tekintem, mint megbízóimat. Nálam mindenféle ügyeiben mindenki nyílt ajtóra talál és hozzám ugy jöhet, mintha rokonához jönné; bennem útmutatót, szószólót, közbenjárót talál kormány és országgyűlés közt; (Élénk éljenzés.)

Ezek azok, a miket önöknek röviden, általánosságban igémi merek. (Éljenzés.) Ezek azok, a miket megtartani tudok. (Éljenzés.)

En nem kérek éljeneket magamnak; én kérek egy éljnt a mi közös szeretett hazánkna. Gondolják meg önök, hogy midőn e szót: „eljen“ kimondják, csak egy gondolat, egy eszme, egy nagy eszmé állhat önök előtt. Ez a nagy eszme: a haza. — Ugy adják önök szavazataikat, hogy mondják ki ezt a éljnt bár mely emberre, hogy ettől az éljntől a haza meg ne haljon, hanem Magyarország éljen örökké! (Percekig tartó, meg megújuló lelkesült éljenzés és taps.)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1881. június 11.

Helyi hírek.

— Kolozsvár sz. kir. város szabadelvű párti választó polgárai az országgyűlési két képviselő kijelölése végett folyó hó 12-én délután 4 órakor a Redoute épületében tartandó pártgyűlésre tisztelt meghívattak. Felkérjük független szabadelvű párti polgártársainkat a haza és városunk érdekében e gyűlésen való megjelenésre, hogy a szabadon nyilatkozó közakarát a választások által diadalra jussan s ezzel Kolozsvár város polgárai érvényesítsék hazánk ügyeire azt a befolyást, mely őket méltán megilleti. Kolozsvár, 1881. június 10-én. A végrehajtott bizottság nevében: Dr. Eltes Károly, elnök. Móricz István, jegyző.

— A kolozsvári 2 ik választókerület volt országgyűlési képviselője Bokros Elek ur, folyó hó 12-én délelőtti 11 órakor, a Tornavivoda épületben tartja beszámoló beszédét, melyre a t. választó közönség tisztelt meghívatik. Kolozsvár, június 11-én 1881. A rendezőbizottság nevében: Dr. Eltes Károly, elnök. Móricz István, jegyző.

— Városunk szabadelvű párti polgársága a Tornavivoda helyiségében holnap délután képviselő-kijelölő gyűlést tart, s nem kételkedünk azon, hogy a józanon gondolkozó Kolozsvár, mely vasutat, tekintélyes egyetemet, nagy gazdasági tanintézetet, tanító- és tanítónőképzőzet, felső leányiskolát, felső kereskedelmi iskolát és nagyszámu állami hivatali közsőn az 1867-iki kiegyezésnek és újabb alkotmányosságunknak, hagyományaihoz híven lelkesülve csoportosul a béke és haladás pártja körül, s tömegesen jelenik meg annak választó-gyűlésén. E gyűlésen meglehet, némileg próbára lesz téve pártunk híveinek a párthoz való ragaszkodása, a mennyiben nem a miként mi óhajtottuk, két jelöltnek, hanem háromnak neve hozatott forgalomba. Az egyik Hegedűs Sándor Abrudbánya volt képviselője, a pénzügyi bizottság derék előadója, a ki pártatlan szorgalmával, ravagó tehetséggel, széles körű tudománya képzettségével nemcsak a magyar parlament első publicistái közé közdötte fel saját erejéből magát, hanem, mint a magyar kormány képviselője, több nemzetközi értekezleten a külföldi becsületsé és kitüntetései is kivívta. Városunk szűlté ő, élete ifju virágában levő, nagy jövőre hivatott férfi, a ki valószínűleg egyhangulag fog kijelölni és őriási többséggel fog, a frázisok pártjával szemben, diadalra vinni szülővárosának érdemeit méltányoló polgársága. A másik jelöltre nézve azonban némi megoszlás mutatkozik pártunk kebelében a város eddigi, derék két képviselője, gr. Péchy Manó és Bokros Elek között. Az első mint kormánybiztos, a régi Magyarország és Erdély uniójának volt végrehajtója, városunkban kedves emlékt, s az országban tisztelt névvel bíró, tekintélyes államférfi; a második e város gyermeke, iskoláinkban nevelkedett fel, mint tanuló innen vándorolt ki szabadságrét harcolni Garibaldi mellett, s később mint megtért polgár tudományos jogi képzettséggel díszelő vált Kolozsvár városának. Két országgyűlésen viselte e város képét, s ezalatt kiváló tehetséggel a magyar országgyűlés elsőrendű képességei közé közdötte fel magát. A parlament ujabbkori nagyszabásu jogi reformjaiban Bokros Eleknek tekintélyes része van az erdélyrezi birtokrendezésről szóló üdvös törvényt egészen neki köszönhetjük, s a jogügyi bizottságnak állandó előadója volt. A választás a két egyén között mindenesetre nehéz, de a város lakosságától nem vehetni rossz neve, ha a körülmények ily kellemetlen alakulási között azon egyént ajánlékozza meg megistisztuló bizalmat, a ki szívvel és hűszájjal a közlebb áll, s ez nem más, mint Bokros Elek. Részünkről óhajtok és reméljük, hogy a kijelölő gyűlés után is Hegedűs Sándort és Bokros Eleket élthezzük pártunk képviselői jelöltjeit.

— Br. Kemény Gábor, m. kir. kereskedelmi miniszter és az ev. ref. egyházkerület hivatala szerint legidősb főgondnoka, a ma esti vó nattal érkezik Nagy-Enyedről városunkba, az egyházkerületi közgyűlés megnyitására tanácskozási vezetésére. A főgondnok ur a Hungária szállóban vesz szállást s remélhetőleg több napig mulat körünkben. Hozta isten!

— Hegedűs Sándor, városunk szűlté te s szabadelvű pártunk egyik közlekedéssel emlegetett jelöltje, holnap reggel körünkbe érkezik, miután pártunk mult estőlörtöki előleges értekezlete meghívta a holnapi jelölő gyűlésre. Nagy valószínűséggel koszorús Jókaink is vele jön s lesz alkalmunk ez uttal pártatlan szónoki művé. szetében is gyönyörködünk. Jókai kiapadhatatlan eszmegazdag és alig utólérhető szónoki ereje már magában is biztosítja a holnap d. u. 4 órai pártgyűlés fényes eredményét, ha már különben is fölöttébb nagy nem volna az érdeklődés a képviselői jelölése iránt.

— A szabadelvű párt bizottsága ünnepeles fogadtatást készít Jókainak és Hegedűs Sándornak a holnap reggeli gyorsvonat érkezése alkalmával. Szó van arról is, hogy holnap este, a jelölés után, közvárosra rendeztetik a jelöltek tiszteletére.

— Az ev. reformátusok belfarkas-utczai templomában, a közgyűlés megújítása után tartandó isteni szíszteleten, őt, Nagy Péter püspök és kir. tanácsos s Keresztos József, nagyenyedi theologiai tanár fog egyházi szónoklatot tartani.

— Szivreható korteskedés! Az Ellenzék tegnapi számban teszi a szépet külszén-utczának. Eddig nem jutott eszébe Kolozsvár utczáinak dolga — de hat közlekednek a választások! Mit is mond? Elmondja, hogy izzadó ácsok, szegény kőművesek, hús fazekasok szigorognak ott a befaló falat megkeresésében. Minthogy ennök kell: hat esznek csirkeotokányt rántott káposztával, velős konzort turbulyával s vadpávt szegényvitezzel. Marad is meg e delikát ételekből, de a maradékok kiönk az utcára. Az Ellenzék haragszik a városra, hogy szivétől miért taszítja egy el a külszén utcát — s e maradékokat miért nem gyűjteti össze? A lakos mind-est perse nem érti. E mely érdeklődés a turbulya, vadpáva stb. iránt, ez érzékeny rimankodas a közvetlen saros utca kizsírására tárgyában onnan van, mert azon ácsok és kőművesek, kik a külszén utcában laknak, névszerint a következők: Kadaci bácsi, egy közös hadseregbeli százados, Szentes Márton nyug. vár. adópénztárnok, a békés polgarok példányképe. Dr. Jenei Viktor és Szász Béla őseredetű mamelukok, Brenner János lev honvéd lajtinánd és Minorich Károly polgarmeister, kire a ragalom sem foghatja rá, hogy ellenzékkel fuj egy követ, Temer Adólf a tudós egyetemi tanár, ki a geografia s nem a politika problémáival foglalkozik. — Majd sorban a Hirschfeld ház hivatalnok lakosága, dr. Kolozsvári Sándor a régi statutumok bíralója és a szabadelvű párt hiv szavazója, a miben barátságos kezef fog szomszédjával dr. Haller Károly egyetemi tanárral, s azt hisszük, hogy a polgári iskola népessége Hajós János minisztr. tanácsos családja s házában szállást tartó köz. hadseregbeli lajtinánd ur valamint szomszédja Váradí tizedkapitány sem igen fogják szaporítani az ellenzék szavazatok számát. — Más nem lakván a külszén-utczában az elcsorol-takozon kívül az ácsok, kőművesek és fazekasok-hoz szólnak a következőkben: Kifejezven örömtünkt a felett, hogy önk, oh ácsok, kőművesek stb. mindnyájan oly jól élnek, kérjük ne dobják a maradékokat az utcára s kérjük, hogy megköszönvén az Ellenzéknek a gondoskodást ne tekintsenek arra, mikép a mit a szélbal erdélyrezi elefantjának mutogatásáért vegetáló Ellenzék elmondja, csupán csak azon ezéből téve, hogy önköt — egyebet hiányában — érdeklődésének em ez megmutatásával csalogassa be a szélbal egyedül üdvözítő kebelébe. A földulat figyelemre méltó!

— A szabadság nevében! Nagy nemzeti színt plakátok tarkálnak az utczasarkokon, hogy a szeme is kaprázik az embernek s hirdetik, hogy „a szabadság nevében“ Ugron Gábor ráparancsoltatott a kolozsvári II. v. kerületbeli választókra jelöltnék a programbeszédét holnap d. e. 11 órakor mondja el a vigadó termében. Miután Kolozsvárt és egész Magyarországon oly véghetetlen terhes és szegényletes rabság alatt nyögünk; miután szabadságunk a zsarnok hatalom által el van confiscálva, se szólaunk egy mukkot, se tennünk egy lépést hatóságai engedély nélkül nem lehet: nosza, föl magyarok a nagy tusára, vivjük ki szabadságunkat, vorjük le a zsarnokságot, kiáltunk: halál vagy szabadság! és siessünk a vigadóba, meghallgatni Ugron Gábot, a nagy Ugron Gábot, a haza megszabadítóját, a bűst, ki menthetetlen kiktűrdi rab népnök szabadságát! Előre, a szabadság nevében!

— Az erdélyrezi ev. reformátusok idei egyházkerületi közgyűlése holnap nyílik meg városunkban s ez alkalomra az országgrész minden tájáról összereseglenek a közgyűlés tagjai a fontos ügyek elintézésére. Az a szoros kapcsolat, mely a hitfelekezetek és a közgyűlés ügyei között önáll, általános érdekvét teszi erdélyreztünk e nevezetes tényezőjének, a reformátusok egyházkerületének, törvényhoztí működését s azért legyenek a ma és holnap városunkba érkező tagok e helyen is melegen üdvözölve s kísérsje siker és a kör javára szolgáló eredmény munkálkodásukat. A momentumairól kötelességünknek fogjuk tartani tárgyalagos tudósítások közlését.

— Figyelmeztetés. Mindazok, kik az államvasuti főműhelyének munkásai által f. hó. 19-én tartandó táncvigalmára tévedésből meghívót nem kaptak de arraigényt tartanak, kértnek ez iránt Simon Ferenc ur czukraszájában ki tett ivre magokat feljegyezni. A rendességg.

— A „kolozsvári Dalkör“ holnap, vasárnap (12-én) megtartandó az idei II. ik rendes dalestélyének műsora: 1. Nyitány. Salamon János népezenekara által. 2. Csafadal. Liszt Ferenc által. Férfi négyes, zenekar kísérettel. 3. Hallgason el a filmet. Abrányi Emiltől. Férfi négyes. 4. Salamon János népezenekara. 5. Zarándokkar. Wagner Richardtól. Férfi négyes, zenekarral. 6. Népdalok. Férfi négyes. 7. Szerenade. Szerzette: Farkas Ödön a zeneconservatorium igazgatója és a Dalkör karagya. Négy vadász-

vatala szerint legidősb főgondnoka, a ma esti vó nattal érkezik Nagy-Enyedről városunkba, az egyházkerületi közgyűlés megnyitására tanácskozási vezetésére. A főgondnok ur a Hungária szállóban vesz szállást s remélhetőleg több napig mulat körünkben. Hozta isten!

— Hegedűs Sándor, városunk szűlté te s szabadelvű pártunk egyik közlekedéssel emlegetett jelöltje, holnap reggel körünkbe érkezik, miután pártunk mult estőlörtöki előleges értekezlete meghívta a holnapi jelölő gyűlésre. Nagy valószínűséggel koszorús Jókaink is vele jön s lesz alkalmunk ez uttal pártatlan szónoki művé. szetében is gyönyörködünk. Jókai kiapadhatatlan eszmegazdag és alig utólérhető szónoki ereje már magában is biztosítja a holnap d. u. 4 órai pártgyűlés fényes eredményét, ha már különben is fölöttébb nagy nem volna az érdeklődés a képviselői jelölése iránt.

— A szabadelvű párt bizottsága ünnepeles fogadtatást készít Jókainak és Hegedűs Sándornak a holnap reggeli gyorsvonat érkezése alkalmával. Szó van arról is, hogy holnap este, a jelölés után, közvárosra rendeztetik a jelöltek tiszteletére.

— Az ev. reformátusok belfarkas-utczai templomában, a közgyűlés megújítása után tartandó isteni szíszteleten, őt, Nagy Péter püspök és kir. tanácsos s Keresztos József, nagyenyedi theologiai tanár fog egyházi szónoklatot tartani.

— Szivreható korteskedés! Az Ellenzék tegnapi számban teszi a szépet külszén-utczának. Eddig nem jutott eszébe Kolozsvár utczáinak dolga — de hat közlekednek a választások! Mit is mond? Elmondja, hogy izzadó ácsok, szegény kőművesek, hús fazekasok szigorognak ott a befaló falat megkeresésében. Minthogy ennök kell: hat esznek csirkeotokányt rántott káposztával, velős konzort turbulyával s vadpávt szegényvitezzel. Marad is meg e delikát ételekből, de a maradékok kiönk az utcára. Az Ellenzék haragszik a városra, hogy szivétől miért taszítja egy el a külszén utcát — s e maradékokat miért nem gyűjteti össze? A lakos mind-est perse nem érti. E mely érdeklődés a turbulya, vadpáva stb. iránt, ez érzékeny rimankodas a közvetlen saros utca kizsírására tárgyában onnan van, mert azon ácsok és kőművesek, kik a külszén utcában laknak, névszerint a következők: Kadaci bácsi, egy közös hadseregbeli százados, Szentes Márton nyug. vár. adópénztárnok, a békés polgarok példányképe. Dr. Jenei Viktor és Szász Béla őseredetű mamelukok, Brenner János lev honvéd lajtinánd és Minorich Károly polgarmeister, kire a ragalom sem foghatja rá, hogy ellenzékkel fuj egy követ, Temer Adólf a tudós egyetemi tanár, ki a geografia s nem a politika problémáival foglalkozik. — Majd sorban a Hirschfeld ház hivatalnok lakosága, dr. Kolozsvári Sándor a régi statutumok bíralója és a szabadelvű párt hiv szavazója, a miben barátságos kezef fog szomszédjával dr. Haller Károly egyetemi tanárral, s azt hisszük, hogy a polgári iskola népessége Hajós János minisztr. tanácsos családja s házában szállást tartó köz. hadseregbeli lajtinánd ur valamint szomszédja Váradí tizedkapitány sem igen fogják szaporítani az ellenzék szavazatok számát. — Más nem lakván a külszén-utczában az elcsorol-takozon kívül az ácsok, kőművesek és fazekasok-hoz szólnak a következőkben: Kifejezven örömtünkt a felett, hogy önk, oh ácsok, kőművesek stb. mindnyájan oly jól élnek, kérjük ne dobják a maradékokat az utcára s kérjük, hogy megköszönvén az Ellenzéknek a gondoskodást ne tekintsenek arra, mikép a mit a szélbal erdélyrezi elefantjának mutogatásáért vegetáló Ellenzék elmondja, csupán csak azon ezéből téve, hogy önköt — egyebet hiányában — érdeklődésének em ez megmutatásával csalogassa be a szélbal egyedül üdvözítő kebelébe. A földulat figyelemre méltó!

— A szabadság nevében! Nagy nemzeti színt plakátok tarkálnak az utczasarkokon, hogy a szeme is kaprázik az embernek s hirdetik, hogy „a szabadság nevében“ Ugron Gábor ráparancsoltatott a kolozsvári II. v. kerületbeli választókra jelöltnék a programbeszédét holnap d. e. 11 órakor mondja el a vigadó termében. Miután Kolozsvárt és egész Magyarországon oly véghetetlen terhes és szegényletes rabság alatt nyögünk; miután szabadságunk a zsarnok hatalom által el van confiscálva, se szólaunk egy mukkot, se tennünk egy lépést hatóságai engedély nélkül nem lehet: nosza, föl magyarok a nagy tusára, vivjük ki szabadságunkat, vorjük le a zsarnokságot, kiáltunk: halál vagy szabadság! és siessünk a vigadóba, meghallgatni Ugron Gábot, a nagy Ugron Gábot, a haza megszabadítóját, a bűst, ki menthetetlen kiktűrdi rab népnök szabadságát! Előre, a szabadság nevében!

— Az erdélyrezi ev. reformátusok idei egyházkerületi közgyűlése holnap nyílik meg városunkban s ez alkalomra az országgrész minden tájáról összereseglenek a közgyűlés tagjai a fontos ügyek elintézésére. Az a szoros kapcsolat, mely a hitfelekezetek és a közgyűlés ügyei között önáll, általános érdekvét teszi erdélyreztünk e nevezetes tényezőjének, a reformátusok egyházkerületének, törvényhoztí működését s azért legyenek a ma és holnap városunkba érkező tagok e helyen is melegen üdvözölve s kísérsje siker és a kör javára szolgáló eredmény munkálkodásukat. A momentumairól kötelességünknek fogjuk tartani tárgyalagos tudósítások közlését.

— Figyelmeztetés. Mindazok, kik az államvasuti főműhelyének munkásai által f. hó. 19-én tartandó táncvigalmára tévedésből meghívót nem kaptak de arraigényt tartanak, kértnek ez iránt Simon Ferenc ur czukraszájában ki tett ivre magokat feljegyezni. A rendességg.

— A „kolozsvári Dalkör“ holnap, vasárnap (12-én) megtartandó az idei II. ik rendes dalestélyének műsora: 1. Nyitány. Salamon János népezenekara által. 2. Csafadal. Liszt Ferenc által. Férfi négyes, zenekar kísérettel. 3. Hallgason el a filmet. Abrányi Emiltől. Férfi négyes. 4. Salamon János népezenekara. 5. Zarándokkar. Wagner Richardtól. Férfi négyes, zenekarral. 6. Népdalok. Férfi négyes. 7. Szerenade. Szerzette: Farkas Ödön a zeneconservatorium igazgatója és a Dalkör karagya. Négy vadász-

kayer előadják: Hallesch, Sandner, Thumser és Bűrtn urak. 8. Mi riasztja fel a magyart? Zimay Lászlótl. Férfi négyes. — Az ostély az „Ujvilág“-ban lesz és kezdete d. u. pontban 6 órakor. Kedvezőtlen idő esetén nem fog megtartatni. — A Dalkörnek — városunk e derék dalegyetéknek ostélyét ajánljuk közönségünk figyelmébe. Alkalom nyílik meghallgatni és pártolni azon komoly törekvűt daleyettünk, mely az 1876. évi dalaversenyről Szegedről a legelső díjat hozta haza!

